DISSERTATIO JURIS GENT. PUBLICI 40.ª

De

DOMINIO SEU IMPERIO ORBIS,

Ad l. 9. ff. de Leg. Rhod.

Quam

FAVENTE DIVINO NUMINE

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO

AUGUSTO ET SERENISSIMO REGIO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. FRID. WILHELMO,

REGNI BORUSSIÆ AC ELECTORATUS BRANDENBURGICI HEREDE &c. &c.

PRÆSIDE

DN. HENRICO à COCCEJO,

AUGUST. AC POTENTISS. BORUSSIÆ REGIS CONSILIARIO INTIMO, FACULT. JURID. ORDINARIO, ET IN HAC ALMA VIADRINA ANTECESSORE PRIMARIO,

Ad Diem IV. Novembr. Anno MDCCXI.

IN AUDITORIO JURIDICO

Diſcutiendam proponit

PERILLUSTR: DN:

FRAN: ANT: E. H. von SCHALLNHEIMB,

Auſtriacus Viennenſis.

***************o***************

Francofurti ad Viadrum, Literis JOH. CHRISTOPH. SCHWARTZII.

Digitized by Google

GLORIOSISSIME, POTENTISSIME,
ET INVICTISSIME

PRINCEPS,
ROMANORUM REX
SEMPER AUGUSTE,

DOMINE PERCLEMENTISSIME.

S*I nihil vererer, quàm ne Argumentum hoc impar ſit* Magnitudini Imperiali, *intelligerem, non tam mihi excuſandam eſſe hujus Diſſertatiunculæ* SACRATISSIMO NOMINI TUO *dedi-*

dedicandæ fiduciam, quàm caven-dam neglecti Officii irreverentiam. Cùm enim de Sacroſancto illo, qui in Orbe Chriſtiano maximè celebratur, Imperiorum Principatu *agitur,* Tua Unius *ea res eſt; cùm de ejus ſenſu,* Tuum Unius *judicium. Cui igitur ego, qui Juris & Æqui ſtudium præ me fero ac profiteor, id tribuam quàm cujus eſt? Sed alia ſunt, quæ me non ſollicitum & ſuſpenſum, ſed anxium & trepidū adhuc habent, dum ad* Tantæ Majestatis *pedes, ad* Solem *hujus Orbis procumbo, mea, inquam, & diſſertatiunculæ Academicæ exilitas. Nam & mihi oculi caligant ad divinos* Pur-

Puræ

PURÆ CÆSAREÆ *radios; & illi metuo, ne non minùs ſuæ tenuitatis conſcientiâ & pudore, quàm ab* Auguſti Muricis oſtro *erubeſcere ipſi, quin Phaetontéæ temeritatis exemplo, tanti* Sideris *viciniâ conflagrare neceſſum ſit: equidem cùm occurrit, quod* Hermolaus Barbarus, *Aquilejenſis deinceps Patriarcha, Vir ſummus, & Venetorũ Orator ad Divos* FRIDERICUM III. ET MAXIMILIANUM I. AVOS TUOS, *gratulatum miſſus, publicè profitebatur;* Nihil eſſe IN REBUS HUMANIS PRINCIPE ROMANO majus & auguſtius. *Verùm ignoſce,* GLORIOSISSIME AUGUSTE, *ſi me* tantæ Majeſtatis *conſpectu*

non

non tam terreri ac labefactari, quàm erigi & firmari mihi videar, cùm ex adverſo in mentem venit, Deos *exigui Thuris ſuffitu, & viliſſimarum rerum oblationibus placari, nec unquam muneris oblati precium; ſed unicè pietatem offerentis reſpicere. Quæ verò* Majeſtas *propiùs ad* Divinam *accedit, quàm* Principis Romani? *Quæ magis* clementia, *quàm* Carolorum? *Inter* Carolum Primum & Quintum *immenſi ævi intervallum, plures etiam caſuum & fortunæ Imperialis vices; at par utriusque* Principatùs *magnitudo fuit*, Quinti *etiam amplior ac latior. Ita quos*

tam

tam vaſta ſeculorum diſtantia diviſit, paritas Majeſtatis *conjunxit: & quam* ALTER *intulit Orbi magnitudinem Imperii*, ALTER *reſtituit. Inter* Hunc *verò*, *&* TE, REGUM MAXIME, *inter* CAROLOS, *inquam*, QUINTUM ET SEXTUM, *quid præter temporis intercapedinem intereſt?* QUINTUS *potentiâ par* MAGNO *fuit*, TU QUINTO *geminus.* UTERQUE *ab Hiſpaniarum Regnis florente ætate evocati, non* REGNA, *ſed* ORBES *in Imperii unitatem conſociâſtis. Enimverò, ſi jure, non vi metienda res eſt; ſi ſuus conſtabit* Maſculo ſanguini *honos; ſua Naturæ*, virilem *omnino ſexum præferentis*

rentis, *reverentia*; *ſua* Pactis *ſanctisſimis fides*; *ſua denique conſenſui* Gentium *ratio ac autoritas*, Tuum *Imperium eſt*, *quod* Quinti *fuit*: & *adeò ævum ævo reſpondet*, *ut nunc non tam* Carolum Sextum, *quàm* alterum Quintum *terris natum videri dicendum ſit*. *Neque verò de fundo*, *de ſupellectile*, *de pecunia propria*, *de re domeſtica*, *quæ in arbitrio defuncti fuit*, & *quam adeò jactare teſtando Gentium legibus permiſſum eſt*, *agitur*, *ſed de* Imperiis *ſolius* DEI *vices referentibus*; *de Jure*, *quod à* Majoribus *ortum*, *in maſculo ſanguine inveteravit*, *quæſitumque ei juſto Naturæ ordine fuit*.

Hæc

Hæc ea præluſtris cauſa eſt, quâ defendendâ hactenus exercitata jam armis belliſque Potentiſſimi Hoſtis fuit hæc Ætas Tua, *tam rerum tantarum matura, quam immatura annorum. Ita dum in maximarum rerum curſu es, dum rem publicam difficillimo tempore capeſſis, faciam id quod in oblationibus* Deorū *fieri conſuevit, ut vota calidiſſima humillimis ſtudiis* Majestati Tuæ *nuncupem; quorum ut ſummam compendio complectar,* Deum Autorem ac Statorem *hujus, quod ſuſcipis,* Imperii, *publica vice comprecor atque obteſtor, ut in hoc* Sacratiſſimum Caput Tuum

cumu-

cumulet AUGUSTI, *cum appellatione*, fortunam, Trajani *triumphos*, *& duorum, quos dixi*, Carolorum, *in quorũ cùm locum, dignitatem, ac Imperia, tum virtutes ac nomen ipſum ſucceſſiſti*, felicitatem. *Patere igitur*, SUMME REGUM, *ut hujus thuſculi* AUGUSTO *nomini* TUO *erectæ*

- - *adoleſcant ignibus* Aræ.

Quod, etſi in infinitum ſubſidere infra faſtigium MAJESTATIS TUÆ *ſentio, at tantò majus erit* DIVINÆ CLEMENTIÆ TUÆ *argumentum quanto inferius eſt* Majeſtate; *ſi, quod Diis ſolenne eſt, id non ſuo pondere, ſed pietate ſupplicis æſtimes ac penſites.*

Hu-

ERRATA:

Pag. 29. lin. 15. pro 77. legend. 177.
& lin. 17. pro *Oriens ultima* legend. Oriens ultime.
Pag. 64. pro *Parhalia*, leg. Paralia.

Reliqua Lectoris humanitas emendabit.

Digitized by Google

GLORIOSISSIMO, POTENTISSIMO,
INVICTISSIMOQUE

PRINCIPI AC DOMINO,
DOMINO
CAROLO VI.

ROMANORUM REGI-
SEMPER AUGUSTO,

GERMANIÆ, CASTILIÆ, LEGIONIS, ARRAGONIÆ, UTRIUSq; SICILIÆ, HIEROSOLYMÆ, HUNGARIÆ, BOHEMIÆ, DALMATIÆ, CROATIÆ, SLAVONIÆ, NAVARRÆ, GRANADÆ, TOLETI, VALENTIÆ, GALLICIÆ, MAJORCÆ, SEVILIÆ, SARDINIÆ, CORDUBÆ, CORSICÆ, MURSICÆ, GIENNIS, ALGEZIRÆ, GIBRALTARIS, INSULARUM CANARIÆ, INDIARUM, INSULARUM ET TERRÆ FIRMÆ OCEANI &c.

REGI,
ARCHI-DUCI
AUSTRIÆ,

DUCI

BURGUNDIÆ, BRABANTIÆ, STIRIÆ, CARINTHIÆ, CARNIOLI, LUZENBURGI, WURTEMBERGIÆ, SILESIARUM,

PRINCIPI

SVEVIÆ,

MARCHIONI

S. IMPERII, BURGOVIÆ IN MORAVIA, UTRIUSQVE LUSATIÆ,

COMITI

HABSBURGI, FLANDRIÆ, TIROLIS, PFIRTHIÆ, LIMBURGI, GORIZIÆ, BARCELONÆ,

LANDGRAVII

ALSATIÆ,

DOMINO

MARCHIÆ VINDELICORUM, PORTUS NAONIS, BISCAJÆ, MECHLINIÆ &c.

PIO, FELICI, VICTORIOSO,

REGI AUGUSTO, PRINCIPI AC DOMINO SUO PERCLEMENTISSIMO.

SACRUM.

Hujus fiduciæ obſequioſiſſimæ plenus ad PEDES TUOS *provolutus, hoc quicquid eſt munuſculi, atque unâ Me totum* TUÆ MAJESTATI *devoveo, offero, ac conſecro.*

SACRÆ ET AUGUSTÆ MAJESTATIS TUÆ REGIÆ

Omni humilitatis & obſequiorum cultu, veneratione, & contentione Devotiſſimus ſubjectiſſimusq;

FRAN: ANT: E. H. von SCHALLNHEIMB.

Caput I.

DE DOMINIO SEU IMPERIO ORBIS IN GENERE.

SUMMARIA.

§. 1. Inter ea, quæ Sapientiſſimus rerum Creator condidit, non ut ſitu, ita & dignitate infima cenſenda terra.

§. 2. Eſt enim hominis, creaturæ nobiliſſimæ, domicilium.

§. 3. Eique plenum in ipſam competit dominium. Quod probatur Ex ipſis creationis operibus.

§. 4. Ex ſacris Pandectis.

§. 5. Ex Jure Romano: ubi duæ ejus rationes conciliantur, pugnare invicem viſæ, in §. 37. de Rer. div. & l. 27. §. f. de Her. pet.

§. 6. Ex uſu denique Gentium.

§. 7. Proponitur diviſio dominii in privatum, quod propriè tale eſt, & publicum, quod rectius Imperium dicitur; de quo ultimo hic agitur.

§. 8. Confirmatur, Imperium hoc à natura competere humano generi, eoque diviſo in varios Populos, cuique Populo intra fines ſui territorii.

§. 9. Sed hâc diviſione factâ, ſalva tamen manent inter omnes Gentes ſocietatis ac commerciorũ jura communia.

§. 10. Unde quæſtio examinatur: An & hodie, poſt diviſionem illam, detur Imperium totius orbis, & cui illud, ac quo ſenſu competat? occaſione Vaticinii Danielis c. 2. & 7. *item* Luc. 2. & L. 9. ff. ad L. Rhod. de Jact.

§. 11. Præmittitur varia vocum, Dominii, Imperii & Principatus, acceptio.

§. 1.

IN pulcherrimo hujus univerſi opere, quod ab incomparabili ſuo ornatu & admiranda concinnitate Romani *mundum*, Græci κόσμον dixêre, quodq; hominum Deorumq; causâ factum ait *Cic. de Natura Deorum. Lib. 2. in fin.* non, ut ſitu, ita & dignitate infima videtur hæc, quam inhabitamus, terra noſtra. Quin ab hoc ipſo quoque, quòd in univerſitatis medio, ſeu Centro, ex meliori ſententia, ſita illa creditur, plus ei ornamenti accedere quàm detrahi, & à loco quoque illuſtriorem eam reddi exiſtimandum eſt.

§. 2. In-

Digitized by Google

§. 2.

Inprimis verò eximium ei eſt, quòd ſapientisſimus rerum Opifex illam conſtituerit domicilium hominum, Creaturæ, inquam, nobilisſimæ, quæ totius univerſi quædam imago, quin compendium eſt, & quaſi μικροκόσμος: Homo enim eſt opus illud, cujus causá omnia opera viſibilia totumque mundum aſpectabilem Creator DEUS condidit: cùm enim univerſa hæc machina facta ſit ut in cernendi ſenſum cadat, quo ſolus homo, præter animalia, pollet, hujus causâ eam factam eſſe dicendum eſt, quam ita homini circumpoſuit, ita eâ viſum hominum circumſepſit & undiquaque cinxit, ut illi è Centro ſuo ſtupendum iſtum rerum operumque apparatum ornatumque quaquaverſum circumſpicere, contemplari, rimari, & admirari posſint.

§. 3.

At vero partem hanc univerſi, ipſum in-

inquam terrarum orbem, effector ille Deus non hominum ſaltem cauſâ paravit, ſed & in proprietatem ipſis dedit, & libero dominii jure conceſſit. Quod ut ipſe verbis oraculisque ſacris non declarâſſet, facto planè & opere ipſo demonſtravit, dum talem fecit terram, ut res ejus ſoli homini nullique alii uſui ſint; talem homini poteſtatem dedit, ut ipſe iis nemine prohibente uti atque de iis diſponere liberè queat; tali denique poteſtate inſtructum in medio terræ collocavit, ut in poſſeſſionem quaſi induxerit; qualis poteſtas plenum omninò dominium eſt, neque hoc aliud quid ſignificat.

§. 4.

Sed & ipſemet rerum autor publicè & quaſi ſolenniter id jus ſancivit, eamque in ipſa hominum creatione legem dixit, ut univerſa terra cum omnibus, quæ cœlo, mari, ac terrâ inveniuntur, ipſis ſubjecta eſſet, iisque

Digitized by Google

que omnibus homines dominarentur; *Gen. l. v. 28, 29. 30.* quod eleganti hymno celebrat Rex David *Pſalm. 8. v. 6, 7, 8, & 9.* ubi, cum gloriam conditi hominis haud multò inferiorem Angelis deprædicâſſet, addit: *Conſtituiſti eum ſuper opera manuum tuarum, omnia ſubjeciſti ſub pedibus ejus, oves &c.*

§. 5.

In hanc ſententiam dixit JCtus in *L. 28. in fin. de uſur. Omnes fructus rerum natura hominum gratiâ comparavit;* eumque ſequitur Imperator in *§. 37. de rer. diviſ.* Ex quo capite uterque decidit veterem illam litem, de qua contendiſſe Principes Civitatis, P. Scævolam & M. Manilium, cum M. Bruto, meminit *Cic. de finib. boni & mali. lib. 1. circa prin.* ſcil. an homo, v. g. ancillæ partus, ſit in fructu? Et ſtatuunt, non eſſe in fructu, etſi ſit in dominio; ex prædicta ratione, quòd hominum gratiâ natura omnes rerum fructus comparaverit. Præclarè! Aliud enim o-

 mninò

Digitized by Google

mninò intelligi debet id quod propter alterum conditum eſt, aliud illud propter quod eſt alterum conditum. Ut adeò vim rationis parum cepiſſe videatur poſt alios Vinnius *ad d. §. 37. num. 1.* qui eam minùs ſolidam exiſtimat, & ei præfert aliam *ex L. 27. in fin. de petito hered.* quæ vero nihil adverſatur alteri, ſed eam egregiè firmat ac illuſtrat. Naturaliter enim hominum fructus ſunt operæ eorum, non partus. Neque adeò mirum videri debebat Vinnio, cur homo non ſit etiam fructus, cùm tamen ſit in dominio & ſerviat alii domino: Illa ipſa enim ſervitus, quæ à Gentibus contra naturam introducta, & à bellis orta eſt, *§. 2. de jure perſon. pr. de libertin. L. 4. de juſt. & jur.* conſiſtit in ſerviendo, non in pariendo. *d. L. 27. in fin.* Et ſervarum adeò fructus ſunt operæ ſerviles, non partus humanus, ſeu homo; cùm è contrario omnes fructus ſint hominis causâ à natura conditi. Non ergo ipſe homo eſt fructus. *d. L. 28. in*

fin. &

fin. & d. §. 37. Utriusque igitur rationis eadem planè eſt vis ac ſententia.

§. 6.

Idem, quòd hominis ſit dominium in terram, inter gentes quoque dubitatum non fuit, ſed judicio, uſu, & exercitio omnium id comprobatum eſt. Ita ex traditionibus gentilibus quoque cecinit Ovidius, *Metamorph. 2.*

Sanctius his animal mentisque capacius unum
Deerat adhuc, & quod dominari in cætera poſſet.

Et Anſibarii apud *Tacit. annal. L. 13. Cap. 55.* dicunt: *Sicut cœlum Diis, ita terras generi mortalium datas eſſe.* Idque latiùs, & adeò luculenter è Stoicorum monumentis demonſtrat *Cic. lib. 2. de natura Deorum. propè fin.* ut plura addere, reique, quæ nec aliàs ambigua eſt, immorari ſupervacuum videatur.

§. 7.

Digitized by Google

§. 7.

Dominium igitur univerſale totius terrarum orbis eſt humani generis, ab ipſo Deo rerum omnium effectore ac molitore ei conceſſum. Hæc Dominii poteſtas duplex eſt: alia ſingulorum, ad uſus necesſitatesque privatas, quæ propriè *dominium* dicitur; alia, ad publicam tutelam & juris ac juſtitiæ executionem, quæ ſubjectionem infert, & *Imperii* nomine venit, *L. 215. de V. S.* etſi ſæpe quoque dominium vocari ſoleat. Prius illud in res terræ naturâ datum eſt; hoc poſterius etiam in perſonas ſeu homines: Hoc ultimum ſolum hujus eſt quæſtionis & inſtituti, de quo proinde unicè nunc agemus, ſingulorum dominiis ſuo loco relictis.

§. 8.

Etſi autem, ita ut dictum, Dominium publicum ſeu Imperium in terram, eamque inco-

Digitized by Google

incolentes homines, humano generi naturâ tranſcriptum ſit, evidens tamen eſt, impleto hominibus terrarum orbe, Imperia neque communi hominum, per univerſam terram diſperſorum, conſenſu decerni, neque decreta, etſi uni populo vel perſonæ committerentur, ad omnes terrarum partes deferri, nedum ubique locorum in effectum & executionem deduci potuiſſe. Hinc ipſa naturæ necesſitas eò rem deduxit, hominesque adegit, ut partes magnæ hujus ſocietatis humanæ facerent, atque in plures Civitates, certis terrarum finibus ac regionibus circumſcriptas, diſcederent, quarũ quælibet idem ſummum imperium intra hos fines habet, quod ante diviſionem tota humana ſocietas in univerſam terram. Unde hæc Imperiorum Regnorumque diviſio juri Gentium tribuitur in *L. 5. ff. de Juſt. & jure.*

§. 9.

Neque tamen hac diviſione extincta eſt

omnis hominum ſocietas, quam natura inter omnes conſtituit; *L. 3. ff. de juſt. & jur.* ſed & ejus ſalva eſt ratio, & integra commerciorum ac alia communia naturæ & gentium jura, quippe quæ inter omnes peræque Gentes cuſtodiuntur: *§. 1. & 4. de Jur. Nat. G. & C.* & quibus omnes tenentur; etſi Gentiũ jura voluntaria, quæ vulgo ſecundaria dici ſolent, ferè tantùm earum Gentium ſint, inter quas mutuũ aliquod commercium intercedit, & fortè non obtineant apud alias Gentes, quæ nulla nobis commercii conſuetudine cognitæ ſunt.

§. 10.

Quæſtio igitur ſæpe agitata eſt, an etiam facta hac Regnorum ac populorum diviſione, detur adhuc dominium aliquod vel Imperium orbis univerſale, quod poteſtatem ſeu principatum in reliquas gentes habeat? & cui illud, ac quo ſenſu, competat? Cauſam

ſam ei dediſſe videntur, cùm quatuor illa ſumma orbis Imperia à Daniele, divinisſimo vate, *cap.* 2. *&* 7. in limine eorum prænunciata, ac Gentium annalibus tantopere decantata: tum cenſus ille univerſalis, quo Auguſtus Imperator cenſeri ac deſcribi jusſit πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, univerſum terrarum orbem; *Luc.* 2. *v.* 1. *& ſeqq.* tum denique reſponſum illud Antonini Pii, Imperatoris ſummi, quod dedit Eudæmoni ac ſociis naufragium pasſis, & à publicanis direptis: ἐγὼ μὲν τοῦ κόσμου κύριος ὁ δὲ νόμος τῆς θαλάσσης. *Ego quidem mundi Dominus, lex autem maris* &c. in *L.* 9. *ff. ad L. Rhod. de jact.*

§. II.

Ut huic quæſtioni ſatisfiat, evolvenda inprimis eſt horum nominum, dominii, Imperii, ac Principatus varia notatio. Quanquàm vero in plurimos abeant ſenſus, omnis tamen variatio, pro præſenti inſtituto, videtur commodè ad tria capita referri poſſe. Etenim primò nomen dominii ſeu Principa-

 tus

tus ſignificat poteſtatem propriam ſuperioris in inferiores, quam propriè Imperii nomine venire, & inferre ſubjectionem veram, jam *ſupra* §. 7. memoravimus, (2.) Prærogativam ſummæ dignitatis, & præferentiam præ cæteris, uti Reges & Principes Domini dicuntur etiam à non ſubjectis. (3.) Poteſtatem rerum directricem, conjunctam quandoque cum aliqua Imperii ſpecie, etiam in non ſubjectos. Præmittenda autem eſt tractatio de vero ac proprio Imperio, de reliquis duobus agemus deinceps.

CAPUT II.

AN POST DIVISIONEM ULLI POPULO COMPETIERIT IMPERIUM PROPRIUM ET DOMINIUM VERUM IN TOTUM TERRARUM ORBEM.

SUMMARIA.

§. 1. OMnes totius terrarum orbis partes nec hodie ſunt cognitæ nedum in poteſtatem redactæ.

§. 2. Nabuchodonoſorem tantùm Aſiæ partem, extra Aſiam autem vix quicquam Imperio continuiſſe.

§. 3.

§. 3. *Nedum immenſa Indiæ aut Scythiæ Aſiaticæ ſpatia. Ægyptum verò à plurimis Aſiæ accenſeri.*

§. 4. *Nec amplius Cyrum ac Perſas acquiſiviſſe: cæteras expeditiones non acquirendo Imperio, ſed cladibus finitas.*

§. 5. *Idem de Darii moliminibus.*

§. 6. *Quo ſenſu Cyrus totam Aſiam occupaſſe dicatur. Per Aſiam totam Veteres intellexiſſe Aſiam ipſis cognitam, quæ exigua tantum pars ejus fuit.*

§. 7. *Termini Imperii Perſici ex ſacro Codice.*

§. 8. *Alexander M. animo orbem terrarum complexus, quantillam tantùm partem habuerit.*

§. 9. *Summa expeditionum ipſius.*

§. 10. *In India terminum expeditionis ad Hypaſim fluvium fuiſſe, qui XI. dierum adhuc itinere abfuit à Gange fluvio.*

§. 11. & 12. *Quæ deinde verſus Oceanum navigans invaſit fuiſſe propè in confinio Indiæ & Perſiæ.*

§. 13. *Quantilla hæc portio fuerit comparata cum orbe terrarum, etiam cognito.*

§. 14. *Vaſtitas conſilii & cogitationum ipſius.*

§. 15. *Quantum abſuerit ab eventu. Ipſum ſuo quoque Judicio defeciſſe in operum exordio.*

§. 16. *Quarta Imperii Rom. potentia & amplitudo per omnes orbis cogniti partes.*

§. 17. *Romanorum veterum ſtupenda virtus, & incomparabile Juſtitiæ Studium.*

§. 18. *Rom. Imperii ſumma præ omnibus gloria.*

§. 19. *Ei communi Gentium conſenſu aſſertum fuit orbis Imperium.*

§. 20. *Neq; tamen Populus Rom. quoque totum orbem terrarum Imperio & poteſtate tenuit.*

§. 21. *Quo ſenſu ergo ipſi id competat.*

§. 1.

EQuidem non poteſt in diſceptationem deduci tota terra, cùm pars ejus longè maxima ne cognita quidem fuerit veteribus,

teribus, & hodiè quoq; ingentia terrarum ſpatia ſint, quæ orbi noſtro nondum innotuerunt; tantum abeſt ut adita, nedum in poteſtatem redacta fuerint. Tantùm igitur de orbe noſtro cognito, atque in tres partes à Gentibus diſtincto, quæſtio eſſe poterit.

§. 2.

Cùm igitur quatuor potisſimùm Imperia præ cæteris à potentia & Imperii amplitudine in Annalibus celebrata fuerint, & per omnes orbis terrarum partes arma circumtuliſſe dicantur, primùm de tribus prioribus videbimus, de populis, inquam, Aſſyriorum, Perſarum, & Macedonum ſeu Græcorum, num proprium Imperium in hunc orbem noſtrum habuerint? Id verò nec quisquam annalium peritus ipſe ſtatuet, nec cuique niſi omnium rudi perſuadebit. Etenim Asſyrii & Perſæ ne Aſiam quidem omnem tenuerunt, ſed modicam tantùm ejus portionem;

ex

ex reliquis verò terræ partibus, ſi ab Ægypto diſceſſeris, vix quicquam. Rex ille ſacris literis clarisſimus, Nabuchodonoſorus, quidem expeditionem in Æthiopiam, quin & in Iberiam ſuſcepiſſe dicitur. *Joſeph. Antiq. L. 10. cap. 12. in fin.* Non videtur tamen ſtetiſſe Imperium Aſſyriorum in his terris, etſi urbem Æthiopiæ primariam ab eo occupatam memoret Joſeph. *dict. loc.*

§. 3.

At nec Indiam, nedum vaſtum illud Regnum Chinenſe, aut immenſa Tartariæ Scythiæve Imperia ac ſpatia ingreſſus legitur, quæ faciunt Aſiæ partem longè maximam. Etenim in Indiam neminem præter Semiramidem & Alexandrum M. intraſſe teſtatur Trogus apud *Juſtin. lib. 1. hiſt. cap. 2.* & multo minùs igitur in remotiores, & aditu longe difficiliores terras. Primum itaque hoc Imperium ſummum ne unam quidem terrarum

partem

partem complexum eſt; Ægypti verò Regnum plures Geographi inſignes partem & acceſſionem Aſiæ ſtatuerunt, uti *Pomp. Mel. de ſitu orbis. L.* 1. *c.9.* cui adſtipulatur Æthici Coſmographia. *rubr. Aſiæ provinciæ ſitus &c.* Ut adeò appareat Aſſyrios vix quidquam ex orbe terrarum præter modicam Aſiæ partem Imperio continuiſſe.

§. 4.

Alterius deinde ſummi Imperii Reges, Cyrus ſcil. & Succesſores ipſius, Perſarum Reges, Aſiam & Ægyptum Imperio non exceſſêre, ipſius Aſiæ vero itidem particulam tantùm poſſederunt. Expeditionem enim Cyri in Scythas, ſeu Maſſagetas, ſuſceptam ipſi fatalem fuiſſe, ac ſucceſſu caruiſſe notum eſt. *Herod. L. 1. in fin. Juſt. Hiſt. lib. 1. cap. 8.* Quemadmodum & Darii expeditionem in Scythas Europæas amiſſâ magnâ exercitûs parte turpis fuga fœdavit. *Herod. cap. 17. in lib. 4. Cornel. Nepos*

Digitized by Google

pos in Miltiad. Juſtin. lib. 2. cap. 5. & Perſarum irruptiones in Græciam graviſſimis ipſorum cladibus funeſtatæ ac multatæ ſunt. *Herod. cap. 162. & ſeqq. in L. 61. & cap. 213. & ſeqq. L. 8. Corn. Nep. in Miltiade & in Themiſt. Juſtin. L. 2. cap. 9. Plutarch. in Themiſt. cap. 2. & in Ariſt. cap. 4.*

§. 5.

Licèt verò Darius ipſe Thraces quoque, Jones, & Macedones aggreſſus, deviciſſe eos dicatur, mox tamen Marathonicâ pugnâ victus, totaque Græciâ, quin Europâ pulſus fuit, ut iisdem Autoribus conſtat. Hæ ergo præliorum vices fuerunt, & his cladibus non quæſitum fuit jus Imperii, ſed debilitatum.

§. 6.

Equidem Cyrus & Darius totam Aſiam occupâſſe dicuntur. *Herod. cap. 24. & 25. in lib. 7. & Juſtin. lib. 1. cap. 8.* Verùm, illi intelligunt Aſiam tunc cognitam & perveſtigatam, quod

 tum

Digitized by Google

tum ſolenne fuit. Ita enim *Curtius L. 7. cap. 7.* inquit, *Ultima Aſiæ Bactra*, (quæ tamen adhuc cis Indum amnem, & Tanai concluſa fuere.) *eaq; Septentrioni proxima eſſe:* & tamen agnoſcit, *profundas inde ſylvas vaſtasq; ſolitudines excipere.* Scilicet, quia reliquos verſus Septentrionem populos, quod ſingulos non exploratos haberent, comuni nomine Scytharum appellârunt. *Vid. Dn. Præſes in jur. publ. Prol. §. 10.* atq; ita Scythiam quoque ab Aſia ſæpè diſtingvebant, *Juſtin. L. 2. cap. 2.* Quin Darius ipſe demum bonam adhuc Aſiæ partem inveſtigâſſe dicitur, & tum demum deprehenſum, eam Lybiæ parem eſſe, præter eam quæ ad orientem ſolem ſpectat, (quales ſunt Chinenſes) ut pluribus tradit *Herod. cap. 105. in L. 4.* Adeò ne cognita quidem, nedum occupata fuit Aſia.

§. 7.

Denique intra Indiam & Æthiopiam etiam ſacer Codex Imperium Perſicum coërcuit

cuit. *Eſther. L.1. verſ.1. & ſeqq.* quæ Regio prædictam tantùm Aſiæ partem cum Ægypto complectitur, tam longè id abfuit ab Imperio orbis.

§. 8.

Huic tertium ſuccesſit Imperium ſummum, Macedonum ſeu Græcorum; Enimverò autorem ejus, Alexandrum M. animo Imperium orbis terrarum, quâ fuit ambitione & vanitate, ſibi concepiſſe non dubitatur: Id enim & jactabat ipſe, *ſe totius orbis Imperium mente complexum:* & oratione ad milites habitâ deprædicabat, *illos victores perdomito fine terrarum reverſuros in patriam. Curt. L. 9. cap. 2.* Et pleniùs deinde ſuo ad amicos alloquio. *d. l. cap. 6.* Verùm videamus, quantillum id fuerit, quo ipſe limites utriusque, quod præceſſerat, ſummi Imperii ſuperaverit.

§. 9.

Equidem Europæ quoque partem inſi-

 gnem,

Digitized by Google

gnem, &, præter Græciam ſcil. ac Macedoniam, Illyricum quoque & Thraciam Imperio tenuit. *Curt. d. L. 9. cap. 6.* Reliquum verò, quicquid victoriis ille peragravit, nihil quoque niſi pars Aſiæ cum Ægypto fuit, niſi quod Scythas cis Tanaim, adeoque in Europa degentes, qui urbem in ripa illius fluvii Alexandri nomine exſtructam diruerant, hujus ulciſcendæ injuriæ causâ, trajecto fluvio & commiſſo prœlio, devicerit. Victo enim & interfecto Dario occupavit victor Perſicũ Imperium in Aſia, atque in eo ſubegit populos ad Pontum Euxinum & Tanaim fluvium, limites Aſiæ verſus Boream, & ſuperato Caucaſo monte, omnes qui mare Caſpium quaquaverſum accolunt, nec non, qui ultra illud mare degunt, Sogdianos & Bactrianos, adeoq; partem Scythiæ: quemadmodum & alterum Aſiæ latus verſus meridiem usque ad fines Indiæ, unâ cum Ægypto, in poteſtatem redegit. Hæc autem omnia hactenus etiam

Re-

Reges Perſarum jam antè obtinuerant.

§. 10.

Præterea vero expeditionem ſuſcepit in Indiam, atque hoc facto Imperium ſuum ultra limites Perſici protulit. Diſpiciamus igitur quid hac tam famoſa expeditione aſſecutus fuerit. Scil. ingreſſus Indiæ fines rectâ promovit in Orientem, ut ita Aſiam emenſus Oceanum adiret, quem tum credebant eſſe terrarum ac naturæ terminum. Primùm igitur trajecto flumine Indo, qui Perſiam ab India ſeparat, proceſſit usque ad fluvium Hydaſpem, *Curt. lib. 8. cap. 10. 12, & 13.* ubi Pori Regnum erat: hoc magnâ virtute ſubacto, ad fluvium Hypaſim pervenit, atque ibi ſubſiſtere coactus, nec ultra progreſſus eſt, cùm adhuc abeſſet à Gange fluvio undecim dierum itinere. *Curt. lib. 9. cap. 2.* Hic igitur meta expeditionis fuit, &, cùm milites ſequi longius nollent, ac Ducum unus, Cœnon, nomine

Digitized by Google

eorum deprecaretur, atque autor eſſet, ut potiùs verſus meridiem viſeret Oceanum, 12. aras, quaſi monumenta finitæ expeditionis, poſuit, & verſus Auſinem & Indum fluvios, quâ intraverat Indiam, retroceſſit. *Curt. d. lib. 9. cap. 3.*

§. 11.

Patet igitur, adeò ipſum ne quidem Indiam intra Gangem peragrâſſe, ut adhuc undecim dierum itinere ab hoc flumine abfuerit. Reverſus autem navibus cum Exercitu per Auſinem, & Indum Amnem, in quem influit Auſines, deſcendit verſus meridiem in Oceanum, atque ita invitus conſilium Coenomis ſaluberrimum executus eſt. In hac navigatione, & propè in confinio Indiæ & Perſiæ, Exercitum in vicinas terras aliquando è flumine expoſuit, Gentesque Auſinis & Indi accolas debellavit, de qua expeditione ac reditu ab Oceano in Perſiam latè agit *Curt. d. L. 9. cap. 4. & ſeqq.*

§. 12.

§. 12.

Unde conſtat ipſum ferè in limine adhuc Indiarum ſaltem ſubſtitiſſe. Etſi enim in primo Indiarum ingreſſu ampla aliquot Regna, partim deditione, partim vi & incredibili virtute in poteſtatem acceperit, isque haud exiguus terrarum tractus, usque ad Hypaſim expeditionis finem, fuiſſe videatur, totum tamen hoc ſpatium terræ inde ab Hypaſi retrò ad Auſinem fluvium (apud quem, antequam Hydaſpi, & cum eo deinceps Indo amni miſcetur, caſtra poſuit. *Curt. L. 9. cap. 3. in fine & cap. 4. in pr.*) modicus ſaltem Indiarum angulus erat. Reliqua verò omnis Regio, quam inde armis cepit, non niſi extrema Indiæ ora, & vicina Indo amni, qui eam à Perſia ſeparat, fuit, quia eam tantum tranſitu, dum per Auſinem & Indum in finibus Perſiæ navigat, exſcendendo in vicinas ripas, incredibili ſanè virtute, occupavit.

§. 13.

§. 13.

Quodſi jam Imperium Perſicum, quod Alexander M. victo Dario nactus eſt, & prædicta Indiæ pars, quam ſubegit, comparetur cum reliquâ Aſiâ, quam latè illa patebat verſus ſeptentrionem, ſaltem usque ad Oceanum Tartaricum, & verſus meridiem ad Oceanum Chinenſium, quos ne attigit quidem, apparebit quantum ille abfuerit adhuc à finibus Aſiæ, quam tamen & ipſam falſò ſibi perſuaſerunt eſſe finem terrarum. Et, cùm igitur nec Africam ultra Ægyptum, nec reliquam Europæ partem tentaverit, nedum in poteſtate habuerit, conſtat quantilla fuerit ea orbis terrarum veteris particula, quam ille Imperio tenuit.

§. 14.

Equidem cogitâſſe eum animo conſtat, cùm adhuc in Indiis hærebat, ſubactâ Aſiâ usque ad finem mundi (à quo haud procul ſe

jam

Digitized by Google

jam tum abeſſe amicis perſuaſum voluit, *Curt. L. 9. cap. 6.*) è Syria petiturum Africam, & inde è freto Gaditano Hiſpanias adire, ac tum, prætervectis Alpibus & orâ Italiæ, Epirum reverti, ut refert *Curt. L. 10. cap. 1.* Et de Carthaginenſibus dicitur, quòd veriti, ne Perſico Regno & Africam adjungere vellet Macedo, legationis ſpecie Hamilcarem miſerint ſpeculandi causâ. *Juſtin. L. 71. cap. 6.* Sed ſtetit res omnis intra cogitationem, & defecit ille in ipſo limine conatuum.

§. 15.

Quod & ipſum Alexandrum M. agnoviſſe ex *Curt. L. 9. cap. 2.* patet, cùm animo ſecum volventem refert, ſe totius orbis Imperium mente complexum, adhuc in operum ſuorum primordio ſtare. Atqui, cùm hoc mente agitabat, jam finem expeditionis fecerat, & reverti jam ſtatuerat ad fines Perſiæ, ex quo nihil ulteriùs ille adjecit Imperio ſuo quàm

 extre-

Digitized by Google

extremam iſtam Indiæ verſus Perſiam partem quæ in meridiem patebat. Igitur, cùm finis expeditionis ſuæ jam eſſet, ſtetit ſaltem in primordio operum ſuorum, ſcil. occupationis terrarum; &, cùm jam finiisſet, fuit adhuc ſaltem in exordio. Atque adeò nec tertium hoc Imperium continuit orbem terrarum, quin nec ullam ejus partem integram, ſed modicam Aſiæ portionem & Europæ, præter Ægyptum Imperio Perſico ſubjectam.

§. 16.

Quartum denique Imperium, ſcil. Romanum, priorum omnium modum, virtute, potentiâ, magnitudine, gloriâ & perſeverantiâ ſuperavit. Et ſanè, ſi aliquod orbis Imperium conſtitui & appellari fas eſt, nulli alii juſtiùs id nomen conveniet, quàm Romano, quod omnium orbis cogniti partium præcipua Imperia uno Imperio Romano comprehendit. Ita enim in Europa, præter Italiam

liam & Siciliam, (quam quaſi continentis partem, quodammodo Italiæ ſuæ abſciſſam & veluti revulſam, ſpectabant Romani *Flor. L. 2. hiſt. Rom, cap. 2*) &, præter Inſulas alias vicinas, Græciam, Macedoniam, Hiſpaniam, Galliam, Illyricum, Pannonias, Daciam, Moraviam &c. præcipuos & potentiſſimos Europæ populos, & ferè Europam, armis occupârunt, atque in ipſam Germaniam penetrârunt, ut vix inde quaſi à limite ſuo fatali repulſi fuerint. In Africa, victâ Carthagine, quæ imperitabat Africæ, nihil reliquum fuit, quod armis eorum reſiſteret. Sed & Aſiæ magnam partem populus Rom. tenuit, & ſic latiùs multò Imperii ſui fines quàm quisquam deceſſorum propagavit. Inde *Flor. L. 2. cap. 1.* ait: *populum Rom. ſubjectâ primùm Italiâ, 200. annis Africam, Europam, Aſiam, totum denique terrarum orbem bellis victoriisque peragrâſſe.*

§. 17.

Fuit tantò magis & ſanctius hoc Imperium,

rium, quòd nullum aliud exſtitit, in quo tot & tam ſtupendæ virtutis exempla, & propè prodigia, enituerint, quodque tanto religionis erga Deos, & juſtitiæ ſtudio, ac tam ſolidâ legum ac jurium prudentiâ munitum fuerit. Idque omnes propè Gentes ſenſère, quæ excuſſo licèt Imperii Rom. jugo, juris tamen Romani reverentiam retinuerunt. Non quòd omnia hæc jura Gentibus conveniant; (multa enim ex Principum, maximè Juſtiniani, nutu ſtatuta, & propria Civium Romanorum fuerunt.) ſed quia ipſum juris corpus ex vernaculis juris Gentium fontibus derivatum, & ex ejus æternis præceptis, quæ omnium Gentium communia ſunt, compoſitum eſt. *L. 1. §. 2. ff. de juſt. & jur.* ut meritò Roma dicta fuerit à *Claudian. Paneg. 3. in laud. Stilic. Armorum legumque parens.*

§. 18.

Tale itaque cum fuerit Imperium Rom. non abs re eſt quod dixit Livius, *L.* 1. *cap.* 4. *Roma*

Romæ maximum ſecundùm Deorum opes Imperium fuiſſe. Et quòd Claudianus *d. Paneg. 3.* itidem cecinit; Romæ deberi,

Quòd Cuncti Gens una ſumus.

§. 19.

Sanè omnium propè Gentium ſuffragio & quaſi conſpiratione, orbis Imperium Romano nomini asſertum fuit: Ita *Herod. hiſt. L. 2. cap. 38.* inquit: *Romanos, ſubactis bello Græcis & Barbaris, terram ac mare Imperio posſedisſe: neque terræ plagam aut cæli clima fuiſſe, quo non Imperium extenderint.* Eumolpus apud *Petron. Arb. in Satyr.* ait:

Orbem jam totum victor Romanus habebat
Quà mare, quà terræ, quà Sydus currit utrumq;.

Et Ovid. *de art. amand. L. 1. v. 77.*

Ecce parat Cæſar domito quod defuit orbi,
Addere; nunc Oriens ultima noſter eris.

Cicero quoque *Orat. pro Deiot. Reg.* Cæſarem, poſtquam Pompejum & Duces Romanos, qui nimiâ ambitione partes ſenatùs, id eſt, eas-

Digitized by Google

eaſdem quas plus quàm immani & belluinâ ſævitiâ Sylla quoque ſeditioſisſimis armis tutatus fuerat, profligâſſet, victorem orbis terrarum appellat. Lucanus *L. 7. verſ. 972.* cùm leſſum quaſi faceret Imperio Rom. in clade Pharſalica, ita Romam alloquitur:

Te geminum Titan procedere vidit in axem,
Haud multum terræ ſpatium reſtabat Eoæ:
Ut tibi nox, tibi tota Dies, tibi curreret æther,
Omniaque errantes ſtellæ Romana viderent.

Florus in *prologo hiſt. Rom.* prædicat, *Populum Rom. ita latè per terrarum orbem arma circumtuliſſe, ut qui res ejus legunt, non unius populi, ſed generis humani facta diſcant.* Et mox: quòd *200. annis totum orbem pacaverit*, quin *L. 4. cap. 3. in fin. Romanæ dominationis, humani generis converſionem* vocat. Ita Vellejus Paterc. *L. 1. cap. 12.* victâ Carthagine, jam *terrarum orbem ſuperaſſe* ſtatuit. Et *l. 2. cap. 31.* cùm Cn. Pompejo, ad bellum Piraticum miſſo, æquum cum Proconſulibus Imperium in Provinciis datum eſſet, dicitur; *hoc SCto pœnè totius terrarum orbis Imperium uni viro delatum fuiſſe;* Eademque ratione *d. l. 1.*

cap. 32.

Digitized by Google

cap. 32. quòd ille Pompejus hoc bello, pulſis & victis Piratis, *terrarum orbem brevi liberaverit*. Atque ita *Juſtin. l. 43. cap. 3.* docet, ſubactâ Italiâ, *mox orbis Imperium quæſitum fuiſſe*. Quod magnificè deprædicabat Polyb. *Hiſt. lib. 1. cap. 63. in fin. Ex quibus*, inquiens, *manifeſtum eſt, quod initio propoſuimus, Romanos non fortunâ vel caſu, ſed ſumma ratione, in talibus tantisque rebus exercitatos, non tantùm animo concepiſſe univerſi Imperium fortiter, ſed & propoſitum aſſecutos fuisſe.* Et *lib. 1. cap. 3.* refert: *quòd ſubacta Carthagine potisſimam & maximam partem ad capeſſendum univerſi Imperium jam confectam putaverint.* Et paulò poſt probat, quàm *juſtis rationibus Romani Imperium & potentatum univerſi obtinuerint.*

§. 20.

Neque tamen quantumcunque illud Imperium fuerit, poteſtatem in univerſum orbem terrarum actu habuiſſe dixeris: etſi enim ſibi conſtaret calculus quorundam, qui tempore Trojani, quo latisſimè patuit, longitudinem

dinem ejus 90, & latitudinem 45. graduum fuiſſe, quod nunc non excutimus, non tamen ille modus orbis terrarum, ſed vix duodecima ejus pars fuiſſet. Equidem Macrob. *ad Somn. Scip. lib. 2. cap. 10. in fin.* inquit: *Romani nominis gloria tranſire Caucaſum & tranare Gangem non potuit.* Et Strabo, *lib. 7. Geograph. cap. 1. Fatetur, ſuo adhuc tempore ignoratum fuisſe quicquid ſupra Pontum & ultra Albim, & quid ultra Baſtarnas fuerit.* Quæ longè adhuc abſunt, & diſtant ab ambitu orbis terrarum.

§. 21.

Videndum igitur qua ratione orbis Imperium nomini Romano aſſerendum ſit, quo apparebit, illud non ſolis terrarum finibus metiendum, ſed & ſaniore titulo & illuſtriore ſenſu id Romano Imperio competiisſe, eoque etiam hoc tempore, quo axioma illud Regno & populo Germanico cohæret, ejus id eximium eſſe.

CAP. III.

gni-

Digitized by Google

Caput III.

QUAM VERE, ET QUO SENSU IMPERIO ROMANO TRIBUATUR PRINCIPATUS ORBIS TERRARUM.

SUMMARIA.

§. 1. *Bartoli immodica ſententia.*

§. 2. *Quàm abſurda, & in Germaniam inprimis victricem iniqua.*

§. 3. *Demonſtratur ex ipſa* l. 24. de Captiv. *perpetua Germanorum libertas, à Romanis quoque agnita.*

§. 4. *Bartoli opinio rejecta de iis qui Imperio non parent, ut de Venetis.*

§. 5. *De terris Pontifici donatis, de Sicilia, Francia, Anglia &c.*

§. 6. *De Græcis, Tartaris, Saracenis.*

§. 7. *Quo ſenſu Princeps Romanus ſit Dominus orbis.*

§. 8. *Romanum Imperium eſſe totius orbis primarium demonſtratur.*

§. 9. *Superiora fuiſſe in perpetuum deſtructa.*

§. 10 *Romanum non item. Quomodo illud à Germanis Regibus reparatum, Germaniæque unitum fuerit.*

§. 11. *Hanc eminentiam verè ac genuino ſenſu dici Principatum orbis terrarum.*

§. 12. *Item dominium mundi.*

§. 13. *Quin & regnum mundi.*

§. 14. *Id nemini unquam juſtius tributum fuiſſe, quàm Imperio Romano.*

§. 15. *Romanis ſi vitio bella geſſere, nunquam id impune, idq; à cura ſui Numinis fuiſſe.*

§. 16. *An Attila & Tamerlanes dici poſſint victores orbis terrarum: uterq; dictus flagellum DEI, alter Orientis, alter occidentis.*

§. 17. *Principatum hunc orbis Germaniæ unitum fuiſſe jure O. M.*

§. 18. *Hodieque cohærere.*

§. 19. *Alio quoque ſenſu Imperium Romanum Imperium orbis rectè dici.*

§. 20.

§. 20. Hæc ratio ſuperiori junčta rem omnem conficit.

§. 21. Non mutatum Imperium Romanum, etſi totus Oriens inde ſegregatus fuerit.

§. 22. Effectum hujus Principatus orbis inprimis ſtatui in directorio eorum, quæ ad ſalutem communem Gentium ſpectant; quod autoritatibus docetur.

§. 23. Uſum verò ejus hodie vix excedere fines orbis Chriſtiani; & ideò caput & ſummum Advocatum Chriſtianitatis dici.

§. 24. Praunii explicatio reip. Gentium Chriſtianarum, ejusque Directorii, und erſten Heerſchildes

§. 25. An quædam executio hujus Principatus ſtatim posſit?

§. 26. De reliquis prærogativis remiſſive.

§. 1.

NOn igitur noſtrarum equidem partium eſt, ſtare ab immanibus Bartoli auſis, qui in *l. Hoſtes. 24. n. 2. & ſeqq. ff. de Capt. & poſtl.* ut illum textum componeret cum ſacro Codice, compulſum ſe putavit, ut ſtatueret, omnes Reges totius orbis jure quodam ſubjectos Imperatori Romano, idq; & dicendum & credendum eſſe; ita ut, qui aliter ſentiunt, eos præcipiti nimis & incompetenti judicio, Hæreticos proclamaverit.

§. 2.

Nos, ut nihil detractum volumus Majeſtati nominis Romani, ita nec juribus & digni-

gnitati Germaniæ. At enim, ſi cauſam hanc Bartolo, ipſam quoq; victricem Germaniam Romanis, victorē victo ſubjiciemus: &, ſi Populi olim Romani imperium in omnia Orbis regna fuit, etiam in Germaniam fuiſſe fatendum erit. Quo fieret, ut nunquam populus Romanus hoſtem habere, nunquam ulli regno cum populo Romano bellum eſſe potuiſſet; cùm, Bartolo autore, nulla regna libera, ſed Romano Imperio obnoxia, atq; adeò non hoſtes Romanis, ſed perduelles; nec bella in Romanos fuiſſent, ſed rebellionem. Quæ non alia re efficaciùs quàm ipſo hoc textu refelluntur.

§. 3.

Etenim definitur ibi, quinam jure gentium hoſtes dicendi ſint, ita ut jura & effectus belli, captivitatis, poſtliminii &c. inter eos valeant: ſcil. liberi populi, qui neque invicem, neque aliis ſubjecti ſunt, adeoque Judicem non habent niſi Martem: uti eſt populus Romanus, & populi ei ſimiles, qui invi-

cem bellum indicunt, adeoque hactenus pares ſunt. Exempla hujusmodi populorum refert JCtus in *d. l. 24.* Germanos & Parthos, duos Imperii Romani ab utroq; latere, Orientis & Occidentis, vicinos, eoq; perpetuos hoſtes. Per hunc igitur textum, adeoque ipſius populi Romani judicio, poſt Cæſares, Auguſtos, Tiberios, Germanicos, qui orbis terrarum propè vires in Germaniam & Belgium converterant, Germani perinde liber populus fuerunt, ac Romani ipſi.

§. 4.

Qua ratione porrò labi videtur Bartolus, cùm duo adhuc populorum genera refert, quos Imperio quidem Romano non parére, & tamen ſubeſſe autumat. Quosdam enim ait eſſe populos, qui non parent Imperio, quia dicunt id ſe facere ex privilegio Imperatoris, & in id allegat Venetos. *ad d. l. 24. n. 4.* Quod nunc mittimus; etſi quàm inepta & fri-

Digitized by Google

frivola ejus ratio ſit, quòd, cùm ex privilegio Imperatoris id ſit, ille id revocare posſit, nemini obſcurum eſſe poterit.

§. 5.

Alios verò eſſe, qui non parent, quia asſerunt ſe libertatem habere ex contractu; & huc refert terras Dno. Papæ donatas, & Reges Siciliæ, Franciæ, Angliæ, & reliquos. *ad d. l. 24. n. 6.* Enimverò, etſi de terris iſtis & Sicilia concedimus, Anglia certè ſeu Britannia, ex quo ab Anglo Saxonibus è Cimbrica Cherſoneſo occupata fuit, in nullius deinde poteſtatem pervénit, & nec à Merovingis, nec Carolingis, nec ſequentibus tentata fuit. Francia verò Gallica ſubjugata quidem fuit à Francis Germanis, quibus Imperium Romanum Occidentis deinde accesſit; at pactis diviſionis, usque ad Scaldin, Moſam, Ararim, Rhodanum, inde ſeparata ac ſui juris facta eſt.

Digitized by Google

§. 6.

Major Bartolo labor eſt, qua ratione Græcos, Tartaros, & Saracenos, in hujus Imperii unitatem conciliet; quos ait extraneos eſſe, & ſuum ſingulos Regem, dominum orbis aſſerere. Sed brevibus ſe expedit *ad d. l. 24. n. 8.* hoc verbo: *Parum ad nos qui foris ſunt.* Ut adeò incaſſum laborare cum Bartolo non lubeat. *Conf. §. 15. inf.*

§. 7.

Etſi verò Romani Imperii magnitudo plenum & quaſi exundantem illum ac immodicum dominii orbis ſenſum non impleat, qui nec cum humani generis conditione ſatis pacari poteſt; nihilominus tamen ſolenni & eximia quoque ratione, (quæ ſi non Bartolum, at Antoninum, Sapientiſſimum & Pientiſſimum Imperatorem, ac ſacrum omninò Codicem planè abſolvet) veriſſimè à laudato Antonino dictum eſt, Impera-

Digitized by Google

ratorem Romanum eſſe dominumorbis terrarum.

§. 8.

Etenim certum inprimis eſt, Romanum Imperium præcipuum totius orbis eſſe; uti ex Livio *lib. 1. c. 4.* jam produximus illud: *Roma maximum, ſecundùm Deorum opes, imperium eſſe.* Id verò evidenti hac ratione demonſtratur, quoniam tria ſuperiora orbis Imperia ſumma armis vicit; victor autem in omne jus victi ſuccedit, ejusque locum, eminentiam, ac dignitatem ultimâ victoriâ ſibi acquirit. *Grot. de J. B. & P. lib. 3. cap. 8. & 15.* Unde non tantùm primæ illius partes erunt, ſi cum reliquis ſui ævi regnis, ſed &, ſi cum ſuperioribus Imperiis ſummis contendatur. Primo enim à Perſis ſubacto, jus ejus & excellentia omnis ad alterum; hoc pariter domito, utriusque Majeſtas ad tertium; & hoc quoq; à Romanis ſuperato, omnium in Romanum Imperium confluxit & coaluit.

§. 9.

Digitized by Google

§. 9.

Accedit, quòd priora ſumma Imperia, deſtructa penitus, nec unquam deinde reſtituta fuere, ſed in buſta & in tumbas ſuas evanuere, & ruinis ſuis in perpetuum conſepulta, nunquam è naufragiis emerſère.

§. 10.

At Romanum Imperium iterum deſtructum ita ab alio non fuit, ſed adhuc perdurat: etſi enim cum barbararum Gentium invaſionibus quoque diu multumque conflictaverit, quin & ſedes ipſius, Italia, à Gothis & Longobardis capta, & totum deinde Occidentis Imperium, Francorum ſeu Germanorum Regum armis ac virtute victum fuerit; horum tamen victoriis etſi occupatum, & populo ſuo Germanico acquiſitum, non tamen deſtructum, ſed è contrario defenſum & reſtauratum feliciſſimè fuit. Etenim hi piiſſimi & verè heroica indole Reges Ger-

Germani Romanum Imperium, non Romanis ſed Romanorum hoſtibus & invaſoribus, bellica virtute ac felicitate abſtulerunt, ereptumque iis cum victrice ſua Germania individuo nexu, æternoque fœdere univerunt. Adeò quicquid in reliquis omnibus Imperiis inſédit gloriæ, Majeſtatis, ac eminentiæ, id omne inde quaſi collectum congregatumq; in populum Germanum, &, quod ei quæſitum eſt, Imperium Romano Germanicum transfuſum fuit, atque in ejus viſceribus refocillatum glorioſiſſimè reviruit.

§. 11.

Hoc igitur Imperium rectè & verè dominium orbis dicitur, quod præcipuum orbis membrum, atque adeò orbis caput eſt. Hic enim verus Principatus eſt orbis terrarũ, quem gerit Princeps terrarum populus: uti in civitatibus præcipuũSenatus membrũ Princeps civitatis, ſeu Princeps ſenatùs dicitur;

Digitized by Google

qui Principatum in civitate gerit, non poteſtate Imperii, quod penes totum Senatum vel populum fuit, ſed autoritate & facultate directrice rerum Senatùs communium. Atque id propriè Principatus eſt, quem ita accuratè deſcribit *Doctiſſ. Gronov. ad Grot. de J. B. & P. lib. 1. cap. 3. §. 10. n. 1.* ubi ait: *Principatus eſt primus dignitate & autoritate locus inter jure liberos:* adeoque non infert Imperium ſeu propriam poteſtatem magiſtratùs, ſed dirigendi autoritatem. Ita Scipio Africanus Principatum Senatùs obtinuisſe dicitur. *Plut. in Scip. Afric. cap. 39.* Et apud Athenienſes Ariſtides & Themiſtocles de Principatu civitatis certâſſe: *Corn. Nep. in Ariſtid. cap. 1.* quemadmodum & duæ illæ clarisſimæ civitates Græciæ, Athenæ & Sparta, de Principatu Græciæ acerrimis ſtudiis contendisſe: *Idem in Themiſt. cap. 6.* & Rhodii Principatum maris obtinuiſſe feruntur. *Polyb. lib. 4. hiſtor. cap. 47.* Quin Græcia, quâ fuit & armorum & ſapientiæ eo tempore famâ ac gloriâ, Princeps

or-

orbis terrarum dicta eſt: *Juſtin. l. 8. cap. 4.* & in eundem ſenſum Pompejus, *apud Ciceronem ſæpiùs*, & Æmilius, *apud Livium. lib. 3. c. 1.* Princeps civitatis; & alius, Princeps Gentis Ætolorum; *apud eund. lib. 34. cap. 23.* quemadmodum apud Tacitum, Principes juventutis &c. Quibus locis omnibus per Principatum intelligi patet præcipuam in rebus gerendis autoritatem, & quandam, ut Thucydides *lib. 1. fol. 64.* appellat, ἡγεμονίαν, ſeu quaſi directoriam poteſtatem.

§. 12.

Hujusmodi igitur Principes etiam κύριοι, *Domini*, rectè dicuntur, atq; ita Princeps Romanus, κύριος ȣ̃ κόσμȣ, Dominus mundi, in *l. 9. ff. Ad l. Rhod. de Jact.* laudatur. Voces enim domini ac dominii in publicis eandem vim habent, ac Principatus, ut primariæ autoritati tribuantur: quemadmodum Principes, *Domini*, dicuntur etiam ab iis in quos pot-

eſtatem non habent. Et ſolenne Romanis fuit, iis, qui curam agebant ludorum ac certaminum publicorum, & in factiones diſtincti erant, *dominos factionum* dicere; *Sueton. in Neron. cap. 5.* etiam in inſcriptionibus publicis, ut in illa Lanuvii, quæ refertur *add. loc. Suet. in not.* Voce enim eâ non ſolùm dominium proprietatis, ſed & omnium jurium, nec tantùm jurisdictionis, ſed & cujusq; poteſtatis dicimus. In *d. l. 9.* igitur dominium mundi eſt Principatus Imperiornm mundi, id eſt, caput ſeu primarium mundi Imperium: de cujus vi & effectibus deinceps.

§. 13.

Hoc dominium ſeu Principatus univerſi etiam regnum ſeu imperium mundi eodem ſenſu dicitur: quomodo Roma regina urbium, urbs Venetiarum regina inſularum quandoque vocatur. Hæc enim verba generaliter cùm ad omnem præeminentiam ſingularem re-

referri ſolent, tum omnem regendi ac curandi poteſtatem complexu ſuo continent. Nam & Rex Sacrorum erat apud Romanos: *Liv. lib. 2. cap. 2. Gell. Noct. Att. lib. 15. cap. 27.* cujus præcipua ſacrorũ cura, at ab omni alia adminiſtratione ipſe excluſus fuit: *Dionyſ. Halin. lib. 4. cap. 79. in fin. & lib. 5. cap. 1. in fin.* ejusq; uxor Regina dicta fuit. *Roſin. Antiq. Rom. lib. 3. cap. 25.* Apud Spartanos Reges fuêre, quibus præcipua bellorum poteſtas commiſſa erat, ex inſtituto Lycurgi. *Juſtin. lib. 3. cap. 3.*

§. 14.

Atque hic orbis Principatus, hoc dominium, hoc regnum, nemini unquam juſtiùs, quàm populo Romano vindicatũ fuit: Nullũ enim à ſuperioribus Regibus Imperium tanta virtute, tanto juſtitiæ & pietatis ſtudio quæſitum, geſtum, munitum & cultum fuiſſe quàm Romanũ, non poterit inficias ire, qui res geſtas ejus populi, & bellorum cauſas evolverit, & perſpectas habuerit. Etenim incredibile di-

ctu eſt, quantâ animorum conſtantiâ caſus omnes cladesque pertulerint; quantâ fortitudine ac prudentiâ rem labantem reſtituerint ac fulſerint; quantâ ſollicitudine caverint, ne quicquam niſi auſpicatò, id eſt, peractis antè ſacris, nec bella niſi ex juſtis cauſis, ſedulò primùm excusſis, inciperent; ne quid vel in hoſtem injuriâ, vel in victoria impotenter aut immoderatè fieret: quàm Juſtitiæ, & æqui, & fidei tenaces: quantum juris & inveniendi, & conſtituendi, & ſervandi ſtudium: quàm Gentes omnes eorum leges reveritæ fuerint: quantâ contentione egerint, ut ſocii incolumes, & populorum ac gentium jura integra & ſalva manerent &c. Quæ omnia ad miraculum usque eximia, & adeò præclara fuêre, ut in pauca cogi non posſint. Delibatum aliquid eſt *ſup. cap. 2. §. 17. 18. 19.* & *à D. Præſ. cùm in Orat. inaugurali Trajecti habitâ; tum in Diſp. de Juſto præliorum exitu.* Compendio autem diſertisſimo ea recenſet ac deprædicat *Flor. in Hiſt.*

Hiſt. Rom. per tot. qui *lib. 1. cap. 18.* cùm acta virtuteſque hujus populi in bello, quod cum Pyrrho geſſit, attigiſſet, ita concludit: *Quis ergo miretur, his moribus, virtute, militiâ, victorem populũ Romanum fuiſſe.* Eodemque loco Pyrrhum ipſum admirabundum exclamâſſe refert: *O quàm facile erat orbis Imperium occupare, aut mihi Romanis militibus, aut me Rege, Romanis!*

§. 15.

Prodita quidem etiam ſunt exempla, quòd Romani vel pacem ſuperbè ſpreverint, vel in bello proterviùs egerint. Sed & pauca illa fuêre, &, quod argumentum videtur populi DEO cari, ne impunè peccando à virtute, eóque à felicitate ſua deficeret, proterviam è veſtigio continentibus cladibus & calamitatibus luere oportuit: uti ad Alliam, ad furcas Caudinas, ad Traſimenum lacum, ad Cannas; & impietatem P. Claudii Conſulis naufragio claſſis in mari Siculo.

§. 16.

Huic igitur tantæ virtuti fruſtra cum Bar-

Bartolo oppoſueris vel Græcorum Imperiũ, quod non fuit niſi provinciaRomani; vel duo illa Scythica fulmina, Attilam & Tamerlanem, qui & ipſi victores orbis terrarum poſt Romanos jactantur. De Attila enim loquitur *Sigebertus ad ann. 804.* cùm inquit, *Avaros ſeu Hunnos, victores Orbis, perdomitos à Carolo M. fuiſſe.* Tamerlanes verò omni Aſiâ armis peragratâ, & Bajazethe capto, Europam quoque armorum terrore concusſit. *Boxhorn. Hiſt. univ. ad ann. 1378. pag. 891. & ſeqq.* Etenim illi prædandi magis more terras percurrerunt, quàm bellum Imperii promovendi causâ gesſerunt, & prædonum magis quàm hoſtium ritu, non tam Imperium occupârunt quàm prædas domum retulerunt; & vaſtitatibus, incendiis ac cædibus quàm victoriis lætiores, ſævire magis quàm imperare voluiſſe videntur. Unde uterque *Dei flagellum* dicti ſunt, alter Occidentis, alter Orientis. De utroq;, ipſos ſe maximi DEI iram ac flagellum profesſos,

ſos, tradunt *Munſter. Coſmogr. lib. 3. cap. 63. Boxhorn. d. loc. pag. 896.* fuiſſe ſanè certum eſt. Hos ergo in cenſum talium Orbis Imperiorum, nedum ſummorum, non referimus: quanquam Hunnos, Occidentis invaſores, à Carolo M. perdomitos, jam ex Sigeb. dictũ ſit.

§. 17.

Hic igitur Imperiorum Principatus Romanus indubitatò virtute maximorum Germaniæ Regum, Caroli M. & Ottonis M. Germanis perpetuo fœdere aggregatus eſt. Ita verè *Gloſſa Canonica, ad c. Venerabilem 34. X. de Elect. in verb. in Germanos.* ait: *Sic regnũ mundi translatũ eſt ad Teutonicos.* Neq; ſi partes quædam Imperio Rom. hodie detractæ ſunt, etiam Principatum iſtum detractum eſſe ſequitur, qui ſemel optimo maximoq; jure in hoc Imperio inveteravit, & cum ipſo in Germanos tranſiit; neq́; adeò, quousque invicta ſtat res Germana, avelli inde poteſt.

§. 18.

Hinc Rex à Germanis electus, hoc ipſo

Rex Romanorum, nullo alio quàm electionis actu interveniente, appellatur, & inde caput Orbis Chriſtiani agnoſcitur & audit. Hinc in *Aurea bulla cap. 2. §. 2. & 3.* ſæpiùs, & inprimis in ipſa ſolennnis jurisjur. formulâ, quod præſtant ante electionem Sereniſſimi Archi-Principes Electores, dicitur: *Eligere volo temporale caput populo Chriſtiano, id eſt, Regem Romanorum &c.* Et *§. 3. Niſi priùs major pars ipſorum temporale caput mundo elegerit, ſeu populo Chriſtiano, Regem videl. Romanorum &c.* Et mox: *vel per majorem partem ipſorum Rector & temporale caput fidelium electum fuerit.* Hinc & populi Germani ſignum non aliud eſt quàm Aquila illa Romana; & ipſi Bullæ aureæ, ſeu ſigillo quo Carolùs IV. uſus fuit, in averſo inſcriptus eſt ille ex genio ſeculi Rythmus:

Roma caput mundi regit orbis frena rotundi.

Atq; hinc inter inſignia Imperatoris eſt figura orbis, quem manu ille geſtare ſolet, quemq; in Curiis ſolennibus Comes Palatinus præfert ex conſtitutione *A. B. cap. 22. & cap. 26. §. 3.* ubi pomum

num vocatur, ex uſu vulgi. Adeò Principatus ille Romani nominis traſiit in populum Germanum.

§. 19.

Neque tamen prætereundum eſt, alio quoque ſenſu, qui tamen ab altero haut multum abludit, Imperium Romanum pro Imperio orbis accipi, ſcilicet, quo pars inſignis ſumitur pro Univerſo: quod & in omni linguarum genere, & in Imperiis frequens eſt, ac Romanis maximè ſolenne fuit. Uti cùm Lucanus, *lib. 3. verſ. 247.* canit:

Ignotum vobis Arabes veniſtis in orbem,

Et mox, *verſ. 273.* Europam & Aſiam duos *orbes* diverſosq; *mundos* appellat, Tanai diviſos, cùm ita pergit:

- - - Tanais diverſi nomina mundi
Impoſuit ripis, Aſiaque & terminus idem
Europæ, media dirimens confinia terræ,
Nunc hunc, nunc illũ, quâ flectitur, ampliat orbem.

 Ita

Quin & diſertè Polyb. *lib. 4. Hiſt. cap. 38.* terras Imperii Romani vocat οἰκουμένην, & *orbem noſtrum.* Ita cùm bellum inter duos populos Romanos & Carthaginēſes videbatur in Italiam tranſiturum, jactabatur, *cum orbe terrarum bellum gerendum eſſe in Italia,* i. e. cum Imperio populi Carthaginienſis. *Liv. lib. 21. cap. 16.* Ac, cùm Lyſimachus & Seleucus reliquos Alexandri M. Duces profligaſſent, dicitur, quòd *duo ſoli tenuerint orbem terrarum. Juſtin. lib. 17. cap. 1. in fin. & cap. 2.* Ita ante primum bellum Punicum, cùm & Pœni & Romani Siciliæ inhiarent, dicitur, *quòd eodem tempore, paribus uterque votis ac viribus, Imperium orbis agitaverit. Flor. Hiſt. Rom. lib. 2. cap. 2.* Atq; ita & Alexander M. Regem mundi ſe dici voluit. *Juſtin. lib. 12. cap. 16.* Et terræ recens inventæ dicuntur *novus orbis, novus mundus.* Quò faciunt ea, quæ *toto cap. 2.* paſſim expoſita ſunt; unde patet, quàm hoc tralatitium fuerit, ut magna pars orbis pro toto acciperetur: idq; omnium convenientiſſimè dicitur de Imperio Romano, quod ſub Tro-

ja-

jano Principe inprimis, eousque armis propagatum fuit, ut nullum aliud latiùs: Vid. *S. Aur. Vict. de Cæſar. in Ulpio Trojano.*

§. 20.

Quodſi hæc ratio conjungatur cum ſuperiore, rem omnem perſpicuè conficiet: adeò invicem patrocinantur & ſuffragantur. Etenim tum illud, quod præcipua univerſi pars pro toto accipitur, præclarè convenit in Imperium Romanum, ut appareat, Imperium orbis pro Romano rectè dici; *juxta §. 19.* tum ex eo, quòd idem, ut præcipua pars, ita præcipuum orbis Imperium fuerit, rectisſimè ſequitur, ei inter Imperia orbis Principatum competere; & hunc orbis Principatum genuino quoque ſenſu dici dominium mundi, per ea, quæ *toto hoc cap.* expoſita ſunt: hunc denique Principatum orbis ſummo jure cum Imperio Romano translatum fuiſſe in Germanos, eisque individuè adhuc cohærere. *per §. 10. 17. & 18. ſup.*

§. 21.

Denique nihil ei officere, quòd omnis hodie Aſia inde detracta, quin totus Oriens avulſus ſit. Certè enim totus Oriens nil niſi provincia Imperii Romani fuit, à populo Romano victa ac triumphata; quæ, etſi iterum detracta, Imperium ipſum non tollit; nec provinciis mutatis mutatur populus cujus Imperium eſt, ſi ſalva ſit Imperii ſedes. Habebatur enim jam populus Romanus Princeps orbis populus antequam Oriens Imperio ſubjugatâ Græciâ acceſſerat; ut ex locis *cap. 2. & 3.* videre eſt. Sed nec hodie impar potentia eſt, ſi diſcordia eam non ruperit; nec vana exemtionum figmenta præſidiis ſuis illam ſpolient & exhauriant. Diſcordiam Imperiorũ peſtẽ eſſe graphicè depingit Carolus IV. *in præfat. A.B.* De exemtionum vitiis doctiſſimè egit Conring. *in tract. de Finib. Imp.* quo de Republ. præclariſſimè meritus eſt. De Græciæ civita-

tatibus memorabile eſt quod Trogus inquit, apud *Juſtin. lib. 8. cap. 1. Dum ſingulæ imperare cupiunt, Imperium omnes perdiderunt; & omnibus perire quod ſingulæ amitterent, non niſi oppreſſæ ſenſerunt.* At nos ſummum Numen ſupplices veneramur, ut hoc omen à populo Romano Germanico averruncet, ejusque Majeſtatem votis, ſtudiis ac voluntatibus uniat & muniat!

§. 22.

Neque verò inane id nomen, aut nudatum effectibus eſt. Inprimis enim conſiſtit ille Principatus in regendis negotiis Gentium communibus; ut quoties de communi populorum vel plurium gentium ſalute ageretur, earum rerum quoddam directorium eſſet Imperatoris, veluti primi Orbis Principis. Quæ res omnino juris gentiū eſt, nulla enim cauſa eſt, cur præterito illo, cujus primæ partes ſunt, ſequentes ſe regimini negotiorum ingererent, quod ſine injuria loci principis non fieret. Et hac ratione in Comitiis directoria

nul-

nulla alia ſunt, quàm eorum, qui primum in curia vel ſcamno locum habent. Ita in *l 4. in fin. C. de Quadr. præſcipt.* de Principe Romano dicitur: *Qui enim ſuis conſiliis, ſuis laboribus pro toto orbe terrarum diu noctuque laborat, quare non habeat dignam ſuâ prærogativâ fortunam?* Hinc in *A. B. Aur. Bull. tit. 12. §. 1.* ſancitum eſt, ut Sereniſſimi Principes Electores, veluti primaria Imperii fulcra & Archiofficia, frequenter congregentur, ad conſultandum, non de Imperii tantùm, ſed & *de Orbis ſalute.* Quod & Canones intendunt, quando duplicem poteſtatem, quaſi duo magna luminaria, mundo præeſſe memorant, quibus portendunt Pontificem & Imperatorem. *in c. 6. X. de major. & obed.* Ita Gelaſius Papa ad Imperatorem Anaſtaſium ſcripſit, *Duo eſſe quibus principaliter hic mundus regitur,* idq; ad Pontifices & Imperatores applicat, *in c. Duo. 10. diſt. 96. junct. c. 6. eâd.* Item Bonifacius ad Honorium Auguſtum ſcribit: *DEUM noſtrum Eccleſiæ Sacerdotium, Imperatori verò res humanas regere deputâſſe, in*

c. 1.

c. 1. diſt. 97. &c. Quemadmodum & Patres Concilii Conſtantienſis literis ad Sigismundum Auguſtum datis, *lætari ſe ſcribunt, operam ipſius pro ſalute totius orbis procedere. apud Goldaſt. tom. un. fol. 148. ad ann. 1416.*

§. 23.

Cùm verò Barbari & Pagani, hoſtes potiùs nominis Chriſtiani ſint, adeoq; comerciũ hujus Principatus orbis cũ iis vix ſuperſit, hinc ad orbem Chriſtianum ille referri, & Imperator caput Orbis Chriſtiani appellari conſvevit; ut in *A. B. d. cap. 2. §. 2. & 3.* Quemadmodum prædicti Reges Barbari quoque, & ipſe Turcarum Sultanus, Imperatorem inter Reges Chriſtianos, unter den Potentaten JESU, Principem fatetur & agnoſcit. *Hermes. Faſc. Jur. publ. cap. 4. n. 4.* Hinc ille ſummus eccleſiæ Chriſtianæ Advocatus audit, Obriſter Voigt und Schirms-Herr der Chriſtenheit / uti *in Receſſ. Imp. paſſ. & in Capitulationibus Imp. in princ.* Atque ita Sigismundus Impe-

rator, in literis ad Concilium Conſtantienſe, ſcribit de ſua *ſollicitudine quotidiana, qualiter generali bono, ſtatui totius populi Chriſtiani variè multis modis proficere valeat. apud Gold. d. tom. un. fol. 146. ad ann.* 1413. §. 2. ubi ita pergit *in fin d. §. 2. Cùm teneamur ſanctam matrem Eccleſiam per Imperiale officium tueri, cujus etiam Canones ſanctorum Patrum Nos appellant Advocatum & Defenſorem.* Unde & prædictis ad Concilium literis Londino ex Anglia miſſis ita ſe ſubſcripſit: *Sacroſanctæ matris & univerſalis Eccleſiæ Advocatus &c. Gold. d. tom. un. fol. 148.* Sed & Sereniſſimi Principes Electores literis ex Comitiis Reinenſibus Anno 1338. ad Pontificem datis, quæ & ipſæ extant *ap. Gold. d. tom. un. fol. 100 ad Ann. 1338.* ſcribunt, ſe more antiquo ibi congregatos fuiſſe, *pro defenſione & recuperatione jurium, honorum, &c. ſacri Imperii Romani, ac NB. totius Chriſtianitatis, ad cujus Regimen & defenſionem idem Imperiũ principaliter ordinatum dignoſcitur &c.* Fuitque uſus ejus haut exiguus in Conciliis univerſalibus, quorum directio penes Imperatorem, ut Eccleſiæ Advocatum fuit, uti ex prædictis quoque literis Sigismundi Auguſti,

&

& Patrum Concilii Conſtantienſis apparuit.

§. 24.

Hinc verò haut inſcitè Michaël Praun, *in tract.* von den 7. Heerſchilden *cap. 3. part. 3. §. 495. §. 503. & ſqq.* orbem Chriſtianum vocat *univerſalem Gentium Chriſtianarum remp.* Das allgemeine Chriſten Volckerreich: in qua primum ordinem, **den erſten Heerſchild** / & directorium tribuit Imperatori; & pluribus exemplis uſum ejus illuſtrat: ut in Regum &c. titulis concedendis, *§. 503.* in Conciliis Univerſalibus, & expeditionibus contra infideles, v. g. in Cruciatis quas vocant. *§. 504.* Ubi & exhibet literas Ferdin. III. ad Regem Sueciæ ita ſcriptas: *Pro eo ſanè munere, quod Nobis Imperatori*, in rep. Chriſtiana, *inter Reges & Principes ejusdem ſuprema, ſummum competit. §. 507.* Item fœderatæ Belgicæ Ordinum, qui Imperatorem, *ut vigore directorii ſui inter Principes Chriſtianos in eo disſidio cum Rege Hiſpaniarum ſe interponeret*, rogaſſe dicuntur. *§ 508.* Nec non principis Polonici, qui Polonos *confugere in tutelam Imperatoris, ut ſupremi capitis totius*

Chriſtianitatis, ſcripſerit. *ibid.* Quin & Franciſci I. Galliarum Regis, qui Carolo V. obtulerit, *ſe pro re Chriſtiana, exemplo Anteceſſorum ſuorum, expeditionem in Turcicos hoſtes unà ſuſcepturum, primumque ordinem conceſſurum Imperatori. ibid.* Quin & refert, Reges ætatis veniam ex uſu publico impetraſſe aliquando ab Imperatore. *§. 510* Regem quoq; Aragoniæ Alphonſum, Aulicis ſuis reſpondiſſe: *Reges Romano Imperatori reverentiam debere, ut ſummo capiti. §. 512.* Denique Johannis Georgii, Electoris Sax. literas ad Landgravium Hasſiæ; *Germanos ſummæ id gloriæ loco duxiſſe, ſe de ſuo ſanguine, & gente Teutonicæ nationis, liberè Regem eligere, cui omnes Chriſtiani orbis Populi honorem ſingularem exhibeant, Principatumque inter Reges tribuant. §. 513.* Hæc hact. Praunius.

§. 25.

Quodſi verò quidam adverſus communem iſtam Gentium ſeu Chriſtiani orbis ſalutem inſurgant, committant, aut atrociter machinentur, an in eos exequendi quædam poteſtas competat, quæri poteſt? Equidem, di-

diſertè refert *Juſtin. Lib. 19. Hiſt. cap. 1.* cùm ſummi Imperii autoritas penes Perſas eſſet, *Darium per legatos edictum miſiſſe Carthaginem, quo Pœni,* (liber populus) *humanas hoſtias immolare, & caninâ veſci prohibebantur; mortuorumque corpora cremare potiùs quàm terrâ obruere à Rege jubebantur: præterea etiam auxilia adverſus Græciam petiisſe.* Et additur: *Carthaginenſes auxilia negantes propter aſſidua finitimorum bella, cæteris, ne per omnia contumaces viderentur, cupidè paruiſſe.* Quæ apprimè iis quæ jam tractata ſunt, reſpondent: Etenim auxilia nihil ad hunc Principatum pertinuerunt, & precibus tantùm expetita ſunt: at reliqua ad communem hominum conditionem ejusque communia jura, dignitatemque ſpectabant, & adverſus naturæ leges committi videbantur, etſi, quæ de mortuis condendis Rex præcepit, ex Perſarum uſu & ſuperſtitionibus, non ex naturæ vel Gentium decretis ſtatuerit. Sed & in fœderibus, quibus inter populos liberos vel Principes ſocietas initur, caput fœderis ſtatui ſolet, cui, etſi poteſtatem ſuperiorem non habeat,

quædam tamen fœderis executio competit; exemplo fœderis Suevici,quo executio in Ducem Würtenbergicum, Ulricum, facta eſt. *Vid. Diſp. Præſ. de Imperio in pares.* Sanè juſtam belli cauſam eſſe, ſi qui contra humanæ ſocietatis ſecuritatem committere & moliri deprehenſi fuerint, pluribus exequitur *Grot. de J. B. & P. lib. 2. cap. 20. §. 40. & multis ſeqq.* quæ examinavit D. Præſ. *in prælect. publicis*, & nos nunc in medio relinquimus.

§. 26.

Hinc verò Imperatori Romano aliæ quoq; prærogativæ debentur, uti in loco, in compellatione, &c. unde Ipſi ab omnibus Regibus tribuitur Majeſtas, quæ tamen compellatio ex parte Imperii Romani in ſolennibus liberis aliis Regibus dari non ſolet; *Vid. D. Præſ. in Jur. Publ. cap. 8. §. 25.* & ſi quæ ſunt alia eximia; de quibus, ne nimiùm excreſcat diſputatio, nunc agendi locus non eſt.

CAP. IV.

CAPUT IV.

SOLVUNTUR DUBIA EX *d. l. 9. ff. Ad L. Rhod.* NATA.

SUMMARIA.

§. 1. Tenor legis.
§. 2. Dubium I. Quòd in Italia naufragi ad Cyclades inſulas diripi non potuerint.
§. 3 Ejus prima ſolutio. §. 4. Altera.
§. 5. Dubium II. Quòd Imp. non ſe, ſed legem, maris dominum dicat.
§. 6. Ejus ſolutio.
§. 7. Dubiũ III. Quòd Rhodiorũ legibus Romani ſubjecti non fuerit: ejusq; ſolutio.
§. 8. Quæ plenius illuſtratur.
§. 9. Refellitur Wiſſenb.

§. 1.

SUpereſt, ut textum noſtrum à ſcrupulis, quibus implicitus eſt, evolvamus brevisſimè, quos quidem affert *Wiſſenb. part. 1. diſp. 28 §. 10. & ſeqq.* ſed non eximit. Textus ita habet: *Deprecatio Eudæmonis Nicomedienſis ad Antoninum Imperatorem. Domine Imperator Antonine. Naufragium in Italia facientes, direpti ſumus à publicanis, Cyclades inſulas habitantibus. Reſpondit Antoninus Eudæmoni: Ego quidem mundi dominus: Lex autem maris. Lege id Rhodia, quæ de rebus nauticis præſcripta eſt, judicetur: quatenus ei nulla noſtrarum legum adverſatur. Hoc idem divus quoque Auguſtus judicavit.*

§. 2.

§. 2.

Prima difficultas eſt, quòd in Italia naufragi direpti dicuntur à publicanis Cycladum inſularum, quæ in alio planè mari, Ægæo ſc. ſitæ ſunt, & immenſum diſtant à mari Italico. Unde certant ingenia correctionibus textùs; & pro Italia in Græco textu legunt, vel *Telia*, à Telo inſula, vel *Icaria*, vel *Parhalia*: quæ omnia meritò rejicit *Wiſſ. d. l. §. 16.*

§. 3.

Nos lectionem ſalvam eſſe poſſe ſentimus. Etſi enim in Italia naufragium fecerint, & à Publicanis, qui Cyclades inſulas habitant, direpti fuerint, non tamẽ dicitur, quod ad inſulas iſtas direptio facta fuerit. Publicani enim, ſeu conductores vectigalium publicorum, etſi alibi habitent, tamen in locis, vel portubus, ubi commodior aut frequentior eſt vectigalium exactio, vel familiam habent, vel ipſi quoque præſentes plerumque ſunt: & inprimis Romæ

mæ ac in Italia, ubi ut vectigalium fons & ſcaturigo fuit, ita & maximæ publicanorum manus, & factiones, quarum quàm promta fuerit ad diripiendum aut lædendum temeritas atque audacia, deſcribitur in *l. 12. princ. & §§ ſeqq. ff. de Publican.* adeò ut ſpeciali edicto à Prætore compeſcenda illa fuerit. *d. l. 12. princ.* Credibile verò eſt, inter eos qui maritima vectigalia conducta habuerunt, plurimos ex Inſulanis fuiſſe, quippe mari aſſuetis: & ita hos direptores quoque incolas Cycladarum, in Italiæ portubus quæſtium ex conductis vectigalibus per ſe vel per familiam & factiones ſuas, (uti vocantur in *d. l. 12. pr.*) feciſſe.

§. 4.

Quanquam & illud fieri in vaſto illo mari mediterraneo, ubi hæc acta ſunt, forſan potuerit, ut coortâ atroci tempeſtate cœperit naufragium in Italia fractis excusſisque navis armamentis, ipſa tamen navis, ventis & fluctibus obſecuta, longè, & ab oris Italiæ ad Cyclades inſulas jactata fuerit, cùm experien-

tiâ conſtet, naves vi tempeſtatis in alium quoque orbem abreptas fuiſſe, maximè ſi procella nec in alteram pluresve noctes deſæviat.

§. 5.

Altera dubitatio eſt, quod Antoninus ſibi dominium maris abrogâſſe videatur, cùm inquit: *Ego quidem mundi Dominus, lex autem maris:* cùm exceperit mare à mundi dominio, & legi ſubjecerit. Quaſi verò mare non ſit pars mundi. Alii, ut ſcrupulum evellant, ajunt, Antoninum ſe dixiſſe legem maris, ut dominum mundi. *D. Struv. Exerc. 20. & 29.* Alii pro νόμος legendum volunt ἄνεμος, quòd ventus ſit dominus maris. *Wiſſenb. d. diſp. 28, §. 12.* Alii ab interpunctione remedium quærunt, ut uno ſpiritu legatur: *lex maris lege Rhodia judicetur. Wiſſ. ib. §. 13.* quæ ſanè perridicula eſſe fatendum eſt.

§. 6.

At planus jam ſenſus eſt. Fuit Antoninus Dominus mundi, ſeu orbis qui terrâ & mari conſtat; ſed orbis Romani, poteſtate & Imperio; orbis terrarum, Principatum. *juxta c. 3.*

Ve-

Verùm hujus dominii poteſtate non tollit ille leges bonas & utiliter latas; & nec ſuo libitu, nec absque cauſæ cognitione pronunciat, ſed ſecundùm leges, quibus ſubmittere Principatum, è re & Majeſtate regnantis eſſe, duo Auguſti præclarè conteſtantur in *l. Digna vox. 4. C. de Legib.* Duo igitur Antoninus, verè Pius, reſponſo hoc complexus eſt: nam & Eudæmonem ad Judices, ut de cauſa judicetur & cognoſcatur; Judices verò ad L. Rhodiam, ut ex ea ſententiam ferant, remittit, nec voluit in cauſa maritima provocari ad mundi dominiũ, cùm de ea extaret lex maris, ſcil. lex Rhodia.

§. 7.

Denique mirum videtur, cur Imperator cives & ſubditos Imperii Romani legi Rhodiæ ſubjicere voluerit, cùm Rhodii nullum jus legis ferendæ in Romanos habuerint; ſed illi his è contrario ſubjecti fuerint. Verùm non valuit illa lex vi & autoritate propria, ſed voluntate populi Romani & Imperatorum; quam ob rem etiam non ultra obtinere eam voluit Imperator, quàm quatenus ei legibus Romanis obrogatum non fuerit. *d. l. 9. in fin.*

§. 8.

Neque reſpondit ita Antoninus abſque gravi cauſa. Rhodii floruerant præ omnibus cùm artis Nauticæ peritiâ, tum omnibus pacis belliq; artibus ac ſtudiis, maximisque opibus: adeò ut maris quoq; imperium, Pyratis inde pulſis & ejectis, obtinuerint: quæ pluribus refert & meritò laudat *Strab. Rer. Geogr. lib. 14. c. 8.* Inde cùm Græcia omnis victa, jure armorum in poteſtatem Romanorum perveniſſet, hæc etiam inſula quidem cum aliis ceſſit Imperio Romano, ſed ita ut ſuis legibus uti, quemadmodum & aliis Græciæ civitatibus, permisſum ipſi fuerit. *Strab. d. l. 14. c. 8. in fin.* Cùm igitur Rhodii interim, ſtante maris Principatu, leges de re Nautica cōdidisſent, quæ & ab æquitate ſua maximè commendabantur, perſtitit vi hujus αὐτονομίας ipſi reſervatæ autoritas iſtarum legum etiam ſub Romanis: ad quas proinde meritò Antoninus, ſi leges Romanæ non obſtarent, provocavit: atq; adeò vim legis ſcriptæ quoq; eam apud Romanos habuiſſe dicendum videtur.

§. 9.

Quod denique idem Auguſtum quoque judicaſſe *in d. l. 9.* additur, id Wiſſemb. *d. l. §. 10.* de Auguſto ſui temporis intelligit, quòd appellatio illa omnibꝰ Impp. ſit communis. Verùm in Pandectis illa promiſcuè accipi, aut à JCtis Romanis tribui aliis, niſi nomine adjecto, non ſolet: Nihilq; omnino obſtat, quò minùs Auguſti Octaviani judicium intelligi queat. Et hæc hact. exercitii loco de hoc textu tam famoſo.

S. D. G.

ANT 1318150